

Comportamente și atitudini în situații limită

Scurt istoric

Experiența războaielor, îndeosebi a primului război mondial, dovedise că apărarea activă (armata) nu poate asigura protecția populației civile și funcționarea administrației. De aceea, la **28 februarie 1928** se aprobă prin decret regal, „Regulamentul de funcționare a Apărării Pasive contra atacurilor aeriene”. Acest moment este considerat și data de naștere a apărării/protecției civile.

Protecția omului și a valorilor sale materiale, îndeosebi împotriva bombardamentelor aviației, a determinat înființarea, în timpul celui de al doilea război mondial a unor unități speciale de apărare pasivă. Unitățile de intervenție erau destinate pentru a acționa cu rapiditate, în zonele bombardate de adversari, având ca misiuni, între altele: înlăturarea bombelor neexplodate și dezamorsarea acestora; stingerea sau limitarea marilor incendii; ridicarea sau înlăturarea marilor dărâmături din întreprinderi; repararea imobilelor avariate de incendii și bombardamente; ridicarea de tabere pentru evacuați și sinistrați sau pentru adăpostirea diferitelor materiale. Cutremurul din 4 martie 1977 pune la grea încercare armata și în cadrul acesteia, apărarea locală antiaeriană. Protecția civilă a contribuit la salvarea de vieți omenești, înlăturarea avariilor tehnologice și a distrugerilor. Este bine să ne amintim că atunci au fost înregistrați 1570 morți, 113000 răniți, 32900 locuințe prăbușite sau grav avariate, iar 35000 familii au rămas fără adăpost. Valoarea pagubelor provocate de seismul din 4 martie 1977 s-a ridicat la peste două miliarde dolari (la prețurile din acel an). Un an mai târziu, apărarea locală antiaeriană își schimbă denumirea în apărare civilă, atribuțiile acesteia fiind mult diversificate. Apărării civile i se stabilesc atribuții în domeniul activității de prevenire, limitare și înlăturare a urmărilor calamităților naturale și catastrofelor industriale. Din 1995 denumirea de „apărare civilă” se schimbă în „protecție civilă”, tocmai pentru că ea realizează o protecție a populației, bunurilor materiale, etc.

România nu este ocolită de dezastre. Pe teritoriul țării noastre există zone de risc nuclear, baraje hidrotehnice. Mai mult, am putea spune că românii au cunoscut de-a lungul timpului toate categoriile de dezastre. Marile aglomerări urbane pot fi afectate de seisme, de inundații, de accidente tehnologice, incendii, alunecări de teren, înzăpeziri, catastrofe rutiere și feroviare și altele.

Analiza unor dezastre naturale sau tehnologice permite desprinderea unor concluzii și învățăminte rezultate din comportarea populației în astfel de situații este cunoscut că panica scade capacitatea de acțiune a individului. Astfel, datorită panicii ce se creează în timpul cutremurelor, inundațiilor sau accidentelor de orice fel, se acționează haotic, producându-se busculade, accidente colective sau individuale.

Reacțiile psihice provocate de dezastre pot fi de diferite forme și intensități. FRICA este o reacție trecătoare, normală în fața unui pericol iminent. SPAIMA este o frică intensă, care se poate prelungi chiar și după trecerea pericolului iminent. PANICA este un fenomen de masă, care apare brusc în prezența unui pericol. Din categoria factorilor stresanți care produc reacții psihice negative, în special panica, fac parte: cutremurele, exploziile, accidentele de mari proporții, în general dezastre care se produc brusc.

Calamitățile naturale și catastrofele de mari proporții sunt fenomene ale naturii sau accidente (defecțiuni) de ordin tehnic care se declanșează brusc, uneori fără avertisment, cu urmări grave asupra oamenilor, animalelor și bunurilor materiale. Din categoria **calamităților naturale** fac parte: cutremurele de pământ, alunecările de teren, inundațiile, înzăpezirile, avalanșele, erupțiile vulcanice, uraganele, seceta. **Catastrofele** sunt evenimente tragice, de mari proporții, provocate îndeosebi de anumite defecțiuni sau accidente tehnice:

- avarii sau distrugeri ale barajelor hidrotehnice, reactoarelor nucleare, depozitelor și instalațiilor cu substanțe toxice nocive sau explozive.
- avarii puternice la rețelele de termoficare, de alimentare cu apă, gaze sau energie electrică;
- incendii de mari proporții la păduri, locuințe, depozite;
- accidente majore de circulație (feroviare, rutiere, navale, aeriene);
- epidemii sau epizootii;
- distrugeri sau prăbușiri de clădiri mari, poduri, diguri;

În cazul producerii unor calamități naturale sau catastrofe, pentru a ne proteja pe noi sau pe cei din jur, trebuie respectate o serie de reguli:

Păstrați-vă calmul; deschideți aparatele radio, televizoarele și ascultați informațiile generale emise pe aceste stații, buletinele meteorologice, sfaturile transmise de autoritățile în drept; folosiți telefonul

numai pentru a anunța autorităților locale evenimente importante cum ar fi incendii, inundații, alunecări de teren, accidente majore pe șosea sau calea ferată, înzăpeziri; să aveți la îndemână, în casă, un stoc de provizii care vă vor ajuta să treceți fără greutate peste perioada de pericol.

În caz de cutremur: când scoarța pământului se deplasează brusc undeva în adâncuri, simțim o zguduire denumită cutremur de pământ sau seism. Cele mai puternice cutremure din România se produc în zona Vrancea, lângă munții Carpați, dar mișcarea seismică ajunge la sute de kilometri depărtare. Este folositor să știm să ne protejăm în timpul cutremurului ca să nu fim loviți sau răniți de diferite obiecte care cad. La începutul seismului simțim o vibrație și un zgomot surd, ca și când ar trece un camion foarte greu pe stradă. Podeaua se mișcă sub noi și este posibil să se legene deja și lampa din tavan. Este greu să stai în picioare sau să mergi dar nici pe scaun nu este ușor să te menții. În caz de cutremur trebuie să fim calmi, deși poate vom simți o anumită senzație de rău în zona stomacului, emoție și chiar frică.

Ca să ne protejăm este bine să intrăm imediat sub banca din clasă, sub o masă sau un birou, departe de ferestre care se pot sparge. Vom sta ghemuiți pe genunchi și coate, ridicând brațele pe lângă urechi ca să ne protejăm capul cu palmele. Dacă banca sau biroul se mișcă ne vom ține cu o mână de picioarele acestuia. Domnul (doamna) profesor sau părinții se pot proteja sub tocul gros al unei uși ori sub o grindă solidă. Cutremurele nu durează decât 1-2 minute în cazul celor puternice, deși nouă ni se pare o veșnicie. În acest interval se întâmplă ca diferite mobile zvelte și obiecte, cum ar fi rafturile, dulapurile, vitrinele, televizorul, acvariul sau vasele cu flori să se dezechilibreze și chiar să cadă pe podea lângă noi. Zgomotele seismului, plânsul unui copil, lătratul unui câine, se întreție în auzul nostru. Un coș de fum din cărămidă se sfarmă, se rostogolește și cade cu zgomot de pe acoperișul casei vecine tocmai pe alea de intrare... Ce bine este să te poți proteja singur ! Deodată zgomotul și mișcarea încetează. Este o liniște ciudată. Cutremurul s-a terminat, dar nu este bine să ne grăbim să ieșim afară din clasă sau apartament. Vom verifica dacă nu cumva ne așteaptă alte pericole în urma cutremurului puternic, care avariază unele zidării, tencuieli, coșuri de fum, geamuri. De abia când părinții sau domnul (doamna) profesor au controlat drumul, putem merge încet și fără să aglomerăm scara către ieșire. Vom fi bine îmbrăcați și încălțați ca să ne ferim de cioburi. Afară vom merge într-un loc deschis cum ar fi, de exemplu, parcul alăturat sau terenul de sport, mai departe de clădiri sau alte ziduri.

În timpul cutremurului, nu fugiți pe ușă, nu săriți pe fereastră, nu alergați pe scări, nu utilizați liftul, evitați aglomerația; nu alergați în stradă sau pe stradă; dacă seismul vă surprinde în autoturism, acesta trebuie oprit cât mai repede într-un loc deschis, evitând clădirile prea apropiate de stradă și nu pe lângă linii electrice; evitați firele de curent electric căzute; dacă sunteți într-un mijloc de transport în comun sau în tren, stați pe locul vostru până se termină mișcarea – conducătorul trebuie să oprească și să deschidă ușile, dar nu este indicat să vă îmbulziți la coborâre sau să spargeți ferestrele; în metrou păstrați-vă calmul și ascultați recomandările personalului trenului, dacă acesta s-a oprit între stații în tunel, fără a părăsi vagoanele; dacă vă aflați într-un loc public cu aglomerări de persoane (teatru, cinematograful, biserică, stadion, sală de ședințe) nu alergați către ieșire, îmbulzeala produce mai multe victime decât cutremurul – stați calm.

Ce trebuie să faceți după un cutremur puternic: acordați, dacă puteți, primul ajutor celor afectați de seism; calmați persoanele speriate și copiii; ajutați-ii pe cei răniți sau prinși sub mobilier sau elemente de construcții căzute să se degajeze; nu utilizați telefonul decât pentru apeluri de salvare, pompieri, pentru a nu bloca circuitele necesare altor acțiuni; ascultați numai anunțurile posturilor de radio-televiziune și recomandările de acțiune imediată; părăsiți calm locuința după seism, fără a lua cu voi lucruri inutile – verificați mai întâi scara și drumul spre ieșire; nu trebuie să dați crezare zvonurilor privind eventualele replici seismice și urmările lor, ascultați doar posturile de radio și televiziune.

În caz de înzăpeziri: informați-vă permanent asupra condițiilor atmosferice folosind radioul și televizorul; fiți pregătit pentru a rezista acasă – pregătiți-vă rezerva de alimente, apă și combustibil asigurați-vă mijloace diferite pentru încălzit și preparat hrana; pregătiți mijloace de iluminat independente de rețeaua electrică (ex. lanterne); păstrați la îndemână unelte pentru degajarea zăpezii; evitați absolut orice fel de călătorie dacă nu este necesară; dacă totuși este necesar să plecați luați-vă îmbrăcăminte grasă, căciulă, mănuși; călătoriți numai ziua și folosiți șoselele principale; nu fiți cutezători și temerari; opriți, întoarceți-vă sau cereți ajutor; dacă plecați cu mașina, aceasta să fie asigurată cu lanțuri pentru zăpadă, lopată, cablu de remorcare, benzină de rezervă și asigurați-vă că știe cineva încotro plecați; dacă mijlocul de transport se strică, nu intrați în panică și păstrați-vă calmul, dați semnale de alarmă, aprindeți luminile, ridicați capota mașinii și așteptați ajutorul; nu părăsiți mijlocul de transport pentru a cere ajutor, deoarece vă puteți rătați;

În caz de accident chimic sau nuclear: închideți apa și gazele, stingeți focurile din sobe; scoateți aparatele electrice din priză; luați actele de identitate și mijloacele individuale de protecție și ocupați locul de adăpostire stabilit; închideți ușile și ferestrele și puneți în funcțiune radioul sau televizorul; pregătiți mijloacele individuale de protecție pentru a fi folosite imediat; limitați la maximum deplasările în afara locurilor de adăpostire, iar dacă o faceți îmbrăcați mijloacele de protecție; nu consumați alimente, apă, decât din surse protejate și avizate; fiți pregătiți în vederea unei eventuale evacuări în afara zonei contaminate; părăsirea locului de adăpostire se face numai la încetarea alarmei sau la indicația organelor de protecție civilă; evitați contactul cu obiectele din jur; nu intrați în locuințe sau încăperi de lucru cu îmbrăcăminte contaminată; dacă nu ați fost afectați de accident ajutați la acordarea primului ajutor;

În caz de incendiu: dacă pentru salvarea oamenilor, trebuie să treceți prin încăperi incendiate, puneți pe cap o pătură umedă; deschideți cu prudență ușile, deoarece aflulul rapid de aer, provoacă creșterea rapidă a flăcărilor; prin încăperile cu fum dens deplasați-vă târâș sau aplecați; dacă vi se aprinde îmbrăcăminte nu fugiți: culcați-vă pe pământ și rostogoliți-vă; asupra oamenilor cărora li s-a aprins îmbrăcăminte, aruncați un palton, o pătură sau ceva care îi acoperă etanș; în cazul stingerii incendiilor folosiți stingătoare, apă, nisip, pământ, învelitori; dacă arde o suprafață verticală, apa se aruncă de sus în jos; lichidele incendiare se sting prin acoperire cu nisip, pământ, cuverturi grele; instalațiile electrice se sting numai după întreruperea prealabilă a sursei de energie; ieșiți din zona incendiară în direcția dinspre care bate vântul; aplicați peste pe părțile afectate pansament uscat și curat și prezentați-vă la punctele medicale;

În cazul descoperirii munițiilor neexplodate: sub denumirea generală de muniții sunt incluse următoarele: cartușe, proiectile, grenade, bombe sau orice elemente încărcate cu substanțe explozive. La întâlnirea unei astfel de muniții respectați următoarele reguli: nu le atingeți; nu le loviți sau mișcați, nu le introduceți în foc (simpla mișcare a muniției din poziția în care se găsește poate declanșa explozia); nu încercați să demontați focoasele sau alte elemente componente; nu vă jucați cu ele; nu ridicați, nu transportați, nu introduceți munițiile neexplodate în încăperi, locuința; nu le depozitați la grămezile de fier vechi; când luați la cunoștință despre existența lor anunțați imediat la telefonul unic pentru situații de urgență **112**.

În caz de inundații: dacă aveți timp luați următoarele măsuri: încuiați ușile casei și ferestrele după ce închideți apa, gazul și instalațiile electrice; blocați ferestrele astfel încât ele să nu fie sparte de vânturi puternice, de apă, de obiecte care plutesc; dacă inundația este iminentă deplasați-vă cu întreaga familie spre locul de refugiu dinaintea stabilit (etajele superioare, acoperișuri, sau alte locuri dominante; la părăsirea locuinței luați documentele personale, o rezervă de alimente, apă, trusa sanitară, un mijloc de iluminat, un radio, iar pe timp friguros și îmbrăcăminte mai groasă. La reîntoarcerea acasă: nu intrați în locuință în cazul în care aceasta a fost avariata sau a devenit insalubră; nu atingeți firele electrice; nu consumați apa direct de la sursă, ci numai după ce a fost fiartă; consumați alimente numai după ce au fost curățate, fierte și după caz, controlate de organele sanitare; nu folosiți instalațiile de alimentare cu apă, gaze, electricitate, decât după aprobarea organelor de specialitate, acordați ajutor victimelor surprinse de inundații; sprijiniți moral și material oamenii afectați de inundații prin găzduire, donare de bunuri materiale, aliment, medicamente.